

Metodstöd - Att ställa frågor om våld till vuxna – version 20-01-16

- Att rutinmässigt använda frågeformuläret - 7 frågor om våld (FOV) vid enskilda besök inom NNS och Samordningsförbundens nationella projekt mot psykiskt, fysiskt och sexuellt våld 2019 - 2021.

Kontext/övergripande situation för att låta personen fylla i frågeformulär om våld

- Personalen bör skapa en omgivning som känns trygg och stödjande, det ska finnas synlig information i exempelvis väntrum om att ni i er verksamhet ställer frågor om våld, material där information om vilket lokalt och nationellt stöd som finns att få gällande psykiskt, fysiskt och sexuellt våld ska finnas för att ge till dem som fyller i frågeformulär om våld.

- Partner ska inte vara med vid besöket när frågor om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld tas upp.

- Personalens kroppsspråk är viktigt för att besökaren ska kunna känna stöd, sök gärna ögonkontakt, ta det lugnt och se vänlig ut.

Bemötandet och omhändertagandet är avgörande för besökarens upplevelse och förmåga att berätta om eventuellt våldsutövande. Var trygg, lugn och bekräftande. Det kan vara första gången besökaren berättar för någon om sitt våldproblem och det kan finnas oro hos besökaren för hur du som fått svaren kommer agera. Så, bekräfta det goda i att besökaren nu fyllt i formuläret, detta innebär hopp om förändring.

- Det är betydelsefullt att personalen informerar besökaren om att det finns skydd, stöd och behandling att få samt att det är positivt att få en egen kunskap om effekterna av tidigare våldsupplevelser så att den egna processen kan starta och helt oavsett om man har eller inte har tidigare erfarenheter av våld. Material och broschyrer lämnas också ut oavsett om personen har svarat ja eller nej på frågorna om våld.

- Information om stöd och resurser kring våld bör också finnas tillgängligt inom de samverkande verksamheterna och materialet ska kunna tas anonymt. Tillgängligt material om våld signalerar att personalen är öppen för samtal om våld.

- Personalen kan underlätta för besökaren att berätta genom att ta sig tid och inbjuda till dialog, vara tillåtande och empatisk, inte forcera samtalet utan låta besökaren berätta i sin egen takt och om de överhuvudtaget vill berätta.

- Det är betydelsefullt att personalen tror på besökaren och inte ifrågasätter dennes trovärdighet.

Tänk på att:

- Ställ frågor om våld i enrum.

- Var uppmärksam på om det finns hemmavarande barn. Barn som ser och hör våld i hemmet utsätts för barnmisshandel och allvarliga hälsorisker samt är i behov av särskilt stöd som de får vid en anmälan till socialtjänsten som du är skyldig att göra.

- Det är även vanligt att barn utsätts för direkt fysiskt våld i familjer där det förekommer våld mot en omsorgsperson.

- Vid kännedom om eller misstanke om att ett barn far illa - gör en anmälan till socialtjänsten.

- Våld kan även förekomma i samkönade relationer.

- Använd en specialiserad, gärna en och auktoriserad telefontolk vid behov - låt aldrig en anhörig tolka!
- Om personen redan har kontakt med socialtjänsten kan detta aldrig ersätta att du skall göra en anmälan till socialtjänsten om misstanke finns att barn far illa.

1. Informera om varför verksamheten använder ett frågeformulär om våld:

”Vi vet idag att det finns ett starkt samband mellan tidigare våldserfarenheter och en senare psykisk och fysisk ohälsa hos barn, ungdomar och vuxna. Därför deltar vår verksamhet i ett nationellt projekt som innebär att vi använder ett frågeformulär om våld. Frågorna utgör en folkhälsofrämjande insats för att få kunskap om att detta starka samband existerar samt för att få möjlighet att förmedla skydd, stöd och behandling när detta är aktuellt.”

Att identifiera psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld är ofta svårt eftersom de utsatta eller de som utsätter mycket sällan berättar spontant om sin situation. De har sällan kunskap om det starka samband som existerar mellan tidigare erfarenheter av att ha varit utsatt för ett direkt våld som barn eller vuxen och/eller sett och hört våld mellan närstående som barn många gånger innebär en senare psykisk och fysisk ohälsa. Sambandet mellan att se och höra våld under sin uppväxt och en senare egen utsatthet för våld både före och efter 18 års ålder är mycket starkt.

Många personer med våldserfarenheter är inte själva medvetna om att symtom som magbesvär, ångest, sömnsvårigheter, depression/psykisk ohälsa, diffusa och ibland kroniska smärtor kan orsakas av att leva/har levt i ett förhållande eller i en familj där våld och hot förekommer/har förekommit.

Att få frågor om våld möjliggör skydd, stöd och behandling samt också en möjlighet till förändring och bättre hälsa.

Att ställa frågor om våld till föräldrar innebär också en möjlighet att fånga upp barn som far illa.

2. Informera om vad psykiskt, fysiskt och sexuellt våld är:

Exempel på PSYKISK VÅLD är att varit utsatt för eller att man utövat: hot, kontroll, förnedring, trakasserier, kränkningar, maktutövning, könsstymning, tvångsgifte, digitala hot, eller på andra sätt. Andra exempel kan vara skrämmande beteende, skuldbeläggning, förtal, hot om suicid, manipulation, svartsjuka, stängs ute från ekonomiska tillgångar, husdjur skadas eller dödas etc.

Exempel på FYSISKT VÅLD är att varit utsatt för eller att man utövat: slag, sparkar, knuffar, stryptag, könsstymning, skada med tillhygge eller på andra sätt. Andra exempel kan vara att huvud dunkas i golv och väggar, brännskador etc.

Exempel på SEXUELLT VÅLD är att varit utsatt för eller att man utövat: Sexuella kränkningar som kan vara verbala eller fysiska, pressad till/pressat någon att delta i sexuella handlingar mot den personens vilja, våldtäkt, att tvingas se på porrfilm och/eller agera som på porrfilm, digitala övergrepp, könsstymning, tvångsgifte eller på andra sätt utsätta/utsättas för olika övergrepp. Andra exempel kan vara penetration med kroppsdel eller föremål, tvinga fram en abort eller tvingas till en önskad graviditet etc.

ATT SOM BARN se och/eller höra psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld mellan närstående eller att själv bli utsatt för ett direkt våld är barnmisshandel och påverkar den psykiska och fysiska hälsan negativt, ohälsa kan utvecklas senare i livet, långt efter att våldet upphört.

3. Informera om din anmälningsskyldighet enligt kap 14 § 1 Socialtjänstlagen:

"All personal som möter vuxna och barn i sitt yrke har en anmälningsskyldighet. Detta innebär att om vi får kännedom om eller misstänker att ett barn under 18 år far illa på något sätt så är vi skyldiga att ta kontakt med socialtjänsten."

Personalen skall alltid informera om sin anmälningsskyldighet gällande misstanke om barn som far illa enligt kap. 14 § 1 SoL. Att skapa en yttre struktur av fakta och information är viktig, det kan påverka personens motivation att svara på frågorna samt öka dennes kontroll över situationen.

All personal som möter vuxna och barn i sitt yrke har anmälningsskyldighet. Detta innebär att om vi får kännedom om eller misstänker att ett barn under 18 år far illa på något sätt så är vi skyldiga att ta kontakt med socialtjänsten. Det är sedan socialtjänsten som utreder och bedömer barnets livssituation och behov av stöd. Detta för att barnet och dess föräldrar vid behov skall få skydd, stöd och behandling.

4. Lämna ut frågeformuläret och besökaren fyller i FOV (Frågeformulär om våld)

"Du kommer nu att få ett frågeformulär med 7 frågor om våld som du fyller i och som vi sedan följer upp i vårt samtal."

5. Handlägg utifrån patientens svar; erfarenhet eller ej erfarenhet av våld

Besökaren har ej erfarenhet av våld

1. Upplys besökaren om att frågeformuläret om våld (FOV) kommer att kunna lämnas vid fler tillfällen inom verksamheten.
2. Lämna ut broschyrer om vilka stöd och behandlingsverksamheter som finns lokalt och nationellt och oberoende av hur besökaren har svarat på frågorna om våld. Den åtgärden utgör en folkhälsofrämjande insats för både den aktuella besökaren och dennes omgivning då vi vet att kunskapen om det starka samband som finns mellan tidigare våldserfarenheter och en senare psykisk och fysisk ohälsa är starkt begränsad inom hela befolkningen.
3. Gå vidare med besöket utan vidare frågor om våld.
4. Spara det ifyllda frågeformuläret om våld (FOV) i en pärm som låses in.
5. Skriv in i besökarens journal eller liknande att frågeformuläret om våld (FOV) är besvarat.

Besökaren har erfarenhet av våld. Utsatts för våld eller utövat våld som vuxen.

1. Tala vidare om besökarens svar och följ upp med ytterligare frågor. Tex. Är det ett pågående våld eller är det ett tidigare våld? Har besökaren fått några insatser från andra verksamheter? Hur tänker besökaren kring det våld som har varit eller som är pågående? Är du utsatt eller utsätter du någon för våld? Förekommer det hot? Är besökaren rädd för någon eller för sitt eget beteende och sin ilska?
2. Finns det ett behov av skydd? Kan besökaren återvända hem? Vid behov av skydd, kontakta socialtjänsten.
3. Anmäl till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa. Dvs. att det finns barn i familjen där det förekommer ett pågående våld.

4. Besökaren har själv utövat våld (kryssat ja på fråga 7 i FOV, frågor om våld)

Bemötandet och omhändertagandet är avgörande för besökarens upplevelse och förmåga att berätta om eventuellt våldsutövande. Var trygg, lugn och bekräftande. Det kan vara första gången besökaren berättar för någon om sitt våldsproblem och det kan finnas oro hos besökaren för hur du som fått svaren kommer agera. Så, bekräfta det goda i att besökaren nu fyllt i formuläret, detta innebär hopp om förändring.

5. Lämna ut broschyrer om vilka stöd och behandlingsverksamheter som finns lokalt och nationellt och oberoende av hur besökaren har svarat på frågorna om våld. Att lämna ut information om lokala och nationella stöd och behandlingsinsatser utgör en folkhälsofrämjande insats för både den aktuella besökaren och dennes omgivning då vi vet att kunskapen om det starka samband som finns mellan tidigare våldserfarenheter och en senare psykisk och fysisk ohälsa är starkt begränsad inom hela befolkningen.

6. Erbjud nytt samtal.

7. Spara det ifyllda frågeformuläret om våld (FOV) i en pärm och lås in. Glöm inte att fylla i:

Datum, ort, Samordningsförbund, verksamhet (socialtjänst, arbetsmarknadsenhet, Försäkringskassa, Arbetsförmedling, Hälso- och sjukvård (vårdcentral eller vuxenpsykiatri).

Kön (kvinna, man eller annat) och vilken gång i ordningen som besökaren har fyllt i frågeformuläret: 1:a O, 2:a O, 3:e eller fler gånger O

8. Dokumentera i besökarens journal eller liknande att frågeformuläret om våld (FOV) är besvarat samt kort om det som har framkommit under samtalet. Se nedanstående förslag på dokumentation.

Exempel på dokumentation i journal eller liknande?

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag, ingen åtgärd.”

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag. Samtal, uppföljning pågår.”

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag. Hotbild finns, uppföljning pågår.”

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag. Anmälan gjord och/eller Socialjour/stöd/ behandlingsverksamhet kontaktas.”

Telefonnummer vid akut handläggning eller behov av annan insats:

Socialtjänst _____

Socialjour (efter kontorstid och under helger) _____

Vårdcentral _____

Kvinno-/Tjejjour _____